

Aliluja, aliluja, aliluja.

Onazi fina chetka za akvarel i edin komiks predopredeliha, struva mi se, moja zhivot, koeto otdavna sym otbeljazal:

“Po vreme na vojnata za njakolko godini v Zagreb izlizashe edno cvetno detsko spisanie, koeto se narichashe “Zabavnik”. Na pyrvata mu stranica se namiraha prekrasnite komiksi na bratjata Valter i Norbert Nojgebauer, koito razrabotvaha izvestni prikazki i izmisljaha napylna novi, sjakash vojnata izobshto ne syshtestvuva. I dnes se pitam kak tezi dvama hudozhnici uspjavaha da ostanat golemi deca sred carstvoto na straha, uzhasa i nasilieto. Dali naistina bjaha tolkova detinski ili njakak si trjabvashe da prezhivejat tezhkite godini, praktikuvajki predvoennata si profesija, no tehните prikazki v kartinki razpalvaha poveche ot kakvoto i da bilo po tova vreme kipjashtata mi fantazija. Mereh malkija si zhivot na samotnik s shtastlivite dni, kogato “Zabavnika” pristigashe v blizkata budka. Gladuvahme, kaktó i ostanalite grazhdani na Saraevo, ustojavajki s vylshebnite umenija i energijata, s kojato lelja se boreshe njakak si da ni prehrani po vremeto na vseobshtija glad. Njamahme pari za hljab, kakvo ostavashe za detski spisanija, no edna dobra zhena, njakoja si Evica, kojato raboteshe v budkata do nashata kyshta, izglezhda, razbrala glada za chetene v moite ochi, mi davashe nazaem po edin broj ot “Zabavnika” i ponjakoga mi pozvoljavashe da go zanesa i v kyshti. Budkata, inache, smyrdeshe na evtin voennovremenen tjutjun. Sedjah zad shtanda i potyvah v komiksitate. Pisha vsichko tova zaradi edna prikazka, chieto zaglavie izobshto ne si spomnjam. Ne znam dori kak se kazvaha glavnite geroi, no si spomnjam, che v neja

stavashe дума за edna neshtastna gyska, kojato pridvornijat gotvach na njakakyv lakom knjaz, kojto obichal gyshi pasteti i supi ot gybi, donesyl ot pazara v edna koshnica zaedno s oshte njakolko gyski, predvideni za kolene. Shte me razberete podobre, ako kazha, che prez tezi godini i nie bjahme predvideni za klane (samo ne se znaeshe tochnijat den), i che moite simpatii bjaha svyrzani s тази gyska po mnogo prichini, a ne samo zaradi tova, che – chudo nad chudesata – govorela na choveshki ezik! Nakratko, zlijat i vyzglupav gotvach poshtadil zhivota j, zashtoto gyskata mu proshepvala tajni recepti za pasteti i supi, prevryshtajki izvednyzh negovata bezdarna kuhnja v istinski kulinaren hram. Knjazyt ne izgonval gotvacha, kojto bil pred uvolnenie, gotvachyt ne kolel gyskata, a tja trjabvalo – kakto Sheherezada prikazkite – neprekysnato da izmislja novi i novi jastija, izcherpvajki talanta si. Ot cjalata тази igra lyhashe smrazjavashta vremennost, točno kakto i ot nashite zhivoti prez tezi sedmici, dokato vyrveshe komiksa na bratjata Nojgebauer. Skoro mojata gyska se izdiga do pryv pomoshnik na nekadyrnija gotvach, kojto izpolzva nejnite izkljuchitelni kulinarni sposobnosti, prisvojavajki si nezasluzheni aplodismenti. Rabotejki chesto kato ‘pisatel v sjanka’ ili kato taka narechen ‘chelorabotnik’ prez periodite, kogato imeto mi ne otivashe mnogo na oficialnite izdanija, chuvstvah se podobno na тази kleta gyska v sjankata na chuzhdata slava. Glavnite gotvachi vinagi imaha poveche uspeh ot nas, vtorostepennite grazhdani, na koito ne se vjarvashe dokraj. Vprochem, kak da vjarvash na njakakva stranna ptica? Nito gyskite, nito horata ja priznavali za svoja. Trjabvalo da dava vsichko ot sebe si za malkata privilegija da ne ja zakoljat, makar che neprekysnato zaplashvali zhivota j: i kuhnenskite prisluzhnici, zavizhdashti za nejnite sposobnosti da ugodi na knjaza, i otgovornika za pticheto meso, a chesto i samijat glaven gotvach, kogato se razbesneel

sled neuspeshni opiti da ja dostigne po umenija. Prez vsichkoto tova vreme neshtastnata gyska noshtem se prokradvala v gradinata na dvoreca i tam, v moreto ot trevi, panicheski tyrseła njakakva chudotvorna trevichka, kojato da ja izbavi ot nevoljata. Vryshtala se smyrtno umorena i razocharovana v svoja kafez, ochakvajki, nedospala, vseki nov den kato v koshmar. Sledvashtata nosht trjabvalo da izvyrshi istinski podvig, za da se dokopa do vratata. I naj-nakraja, njakyde v poslednoto prodylzhenie na risuvanata prikazka, gyskata otkriva spasitelnata trevichka i ja slaga pod kriloto si, tochno v momenta, kogato ja hvashtat i obvinjavat, che e veshtica. Razdrzneni ot nejnoto izkljuchitelno darovanie da gotvi naj-vkusni jastija, koito nikoj ne bil v systojanie da povtori, rykovodeni ot zavist i omraza, naj-nakraja otkrili tajnata na tozi uspeh – sega sa spokojni: gyskata poluchila onova, koeto v dvorcovija zhivot se naricha etiket! Ne e vazhno, che poveche njama da imat tolkova vkusni jastija na trapezata, mnogo povazhno e sega okonchatelno da sa sigurni, che talantyt izobshto ne syshtestvuva i che do shedjovrite vinagi se stiga po tymni i nepozvoleni pytishta. Nakratko, na malkija goticheski ploshtad na grada ot prikazkata se nasrochva tyrzhestveno ekzekutirane na gyskata – sybira se mnogo narod, idva i samijat knjaz s cjalata si svita. I tochno v momenta, kogato palachyt s cherna kachulka zamahva sys sekirata, za da otseche glavata na gyskata na eshafoda, tja, s edno otchajano dvizhenie, uspjava da dokopa s kljuna si onazi trevichka – i, o chudo! – v syshtija mig hvyrlja ot sebe si perushinata na neshtastnata ptica i se prevryshta v prekrasen mlad zlatokos princ, kogoto njakoj otdavna bil omagjosal. Estestveno, otnovo rodilijat se princ, se zheni za edinstvenata knjazheska dyshterja i ja otvezhda sys zlatna kaljaska, v kojato sa vpregnati shest velikolepni beli zhrebci. Narodyt likuva. Kraj.

I točno na tova mjesto započeva mojata tajna vryzka s gyskata. Neja, estestveno, vsichki ja zabravjat. Oshte ot sledvashtata sedmica započeva da izliza nov komiks, a az prodylzhavam da sym predviden za klane. Princyt si se izmykna ot okupacijata, a az ostanah v budkata, po-izostaven otkolkoto nikoga predi. Vljubvam se platonicheski v gyskata, kojato sa zabravili na eshafoda. V moite nespokojni synishta tja prodylzhava otchajano da tyrsi onazi trevichka okolo zamyka, pylen s tymni senki, ot koito debne opasnost.

Izlizame taka ot samite sebe si, ot onezi, njakogashnite, zapodozrenite, obvinenite i unizhenite, prevryshtame se v preuspeli lichnosti, izostavjajki dovcherashnata si perushina. Priblizhavame se – nadjavame se – kym shtastlivija kraj na lichnite prikazki, no zad vsichko tova ostavat onezi, koito godini nared sa ni predlagali ubezhishte: samite nie njakoga predi... Sivi, kljoshtavi, nevzrachni, kriejki bednotijata, syshtestvuvame vse oshte samo na redkite stari fotografii, snimani v provincialnite fotosaloni ili v uchilishtnite dvorove, pri zavyrshvane na njakoj klas. Kolko samo smeshni sme bili! – chudim se i ne vjarvame, che tova naistina sme nie, v liceto na onazi tragiczna gyska, kojato sme izostavili na proizvola na sydbata, nasred ploshtada, na eshafoda na palacha i pred ochite na zlobnata tylpa. Zaminavame v zlatni kaljaski pri drugite, smenjame prijateli, semejstva, stai, apartamenti, kyshti, hoteli, plazhove, strani, ezici, navici, pitietta, hrana, idej, zadylzhenija, obrazci i ideali; zabravjame stradaniето, koeto ni e izdignalo nad posredstvenostta, bednostta, kojato ni e napravila stoici i pobediteli, zabravjame sebe si, osvobodeni naj-setne ot vlastta na lokalnite knjazove i nekadyrните gotvachi po hotelite v malkite gradcheta – no onazi gyska oshte ni tyrsi, za da uredim smetkite si, a nie tvyrde dobre znaem, che shte se chuvstvame udobno v novi kozhi.”

